

Op een speelse wijze leren lezen, met het rotaspel!

Kraak de taalcode,
door woorden met elkaar te vergelijken.
Voor kinderen uit de laatste kleuterklas en het eerste leerjaar.

Handleiding bij Kraak de taalcode. boekje 3 van 5

Op een speelse wijze leren lezen met het rotaspel.

**Kraak de taalcode, door woorden met elkaar te vergelijken.
Voor kinderen uit de laatste kleuterklas en het eerste leerjaar.**

Handleiding bij Boekje 3

Algemeen: Recent wetenschappelijk onderzoek pleit met heel wat overtuigende argumenten voor een leren lezen dat niet start met het memoriseren van globaalwoorden (dat zijn woorden die vooraf moeten vanbuiten geleerd worden), en evenmin met het aanleren van de ‘losse letters’. Men kiest voor een directe aanpak van het leren lezen, dat in wezen het ‘kraken van een code’ is, een code die in het taalsysteem verborgen zit. Onze taal is fonologisch opgebouwd: als je gelijkenis in woorden hoort, kun je die ook zien, en als je gelijkenis ziet, kun je die ook horen. Heb je dat door, dan weet je dat woorden uit kleinere stukjes bestaan en bezit je reeds enig ‘fonologisch bewustzijn’. Je hebt het nodig om veilig met leren lezen te starten. Heel wat stemmen gaan op om ook reeds in de kleuterklas hieraan systematisch te werken. Bij dit alles is het rotaspel een handig hulpmiddel. Het is een zelfcorrigerend vraag- en antwoordspel, dat op een speelse en methodisch doordachte wijze beginnende lezertjes begeleidt bij het voorbereidend lezen. Het is aan geen enkele leesmethode gebonden en ondersteunt door zijn nadruk op het logisch redeneren, op een volkomen veilige wijze alle voorbereidend werk bij de start van iedere bestaande leesmethode.

Beschrijving per bladzijde.

Titelbladzijde. Het rotaspel helpt kinderen ontdekken hoe het lezen juist in elkaar zit. En dit niet door woorden of ‘letters’ reeds vanbuiten te leren. Wel door eenvoudige woorden voortdurend met elkaar te vergelijken en tegelijk te letten op wat je hierbij hoort, en wat je hierbij ziet. Boekje 1 behandelde woordparen met een gelijk beginrijm: woorden als 'haas' en 'vaas'. In boekje 2 deden we het allemaal nog eens over met woordparen met een gelijk beginrijm: woorden als ‘haan’ en ‘haas’. Boekje 3 vervolgt deze weg, nu echter met woordparen met een gelijk begin- en eindstukje; woorden als ‘haas’ en ‘huis’. Kinderen verklanken een aantal prenten, beluisteren ze en gaan na of ze al dan niet een gelijk begin- en eindstukje hebben. Ze vergelijken hierbij ook de gedrukte woordbeelden met elkaar.

Kaft achteraan. In boekje 1 hebben we samen met de kinderen de juiste namen der prentjes overlopen. De prenten in de boekjes 2 tot 5 zijn allen identiek. Alle afbeeldingen staan ook hier weer op de kaft van het boekje. Kinderen zijn er ondertussen zo mee vertrouwd dat het juist benoemen ervan zo goed als geen moeilijkheden meer geeft. Ook hier gaan ze geleidelijk meer en meer deze laatste bladzijde raadplegen om b.v. de ‘schrijfwijze’ van een bepaalde klank die ze in hun hoofd hebben, te zoeken. Dan benoemen ze achtereenvolgens de prenten tot ze die klank herkennen en kijken in het overeenkomstige gedrukte woord waar hij juist staat en hoe hij er uit ziet. Of omgekeerd, hoe een welbepaald gedrukt letterteken nu ook weeral klinkt. Dan zoeken ze in de gedrukte woorden tot ze deze vinden, en verklanken de overeenkomstige prent.

Blz. 2. Ook hier staan de spelregels andermaal uitvoerig toegelicht. Na alle oefeningen in boekje 1 en 2 zijn onze beginnende lezertjes er zo vertrouwd mee dat er nog nauwelijks enige toelichting moet worden gegeven. Een aantal hebben ook reeds ontdekt dat je zowel in wijzerzin als in tegenwijzerzin kan draaien, en hebben ondervonden dat je met de kortste weg te nemen, het vlugst werkt. Soms rijst de vraag bij begeleiders of kinderen niet vals kunnen spelen, of ze gewoon de pijl naar het figuurtje onderaan laten wijzen zonder hun oefening echt te maken. Je kan dat inderdaad doen, maar dan weet je niet wat je juist gedraaid hebt, en ‘speel’ je eigenlijk niet meer. We hebben het kinderen nooit weten doen. Het ligt dan meer in hun aard van te zeggen dat ze dan even genoeg gewerkt hebben en nu liever met iets anders willen spelen.

Blz. 3. Draai het eerste en laatste stukje in elk woord.

De onderlegplaat ligt reeds onder het boekje, het asje doorheen de perforatie van alle rechterbladzijden en de draaischijf werd erop gelegd, met de grijze kleur bij oefening 1: de prent en het woord ‘riem’. Gevraagd zijn het eerste en laatste stukje van dit woord te draaien, de ‘r.m’. Het is helemaal nog niet noodzakelijk dat kinderen deze letters reeds verklanken. Dat komt nog. Het doel van dit speelblad is eenvoudig de aandacht vestigen op het eerste en laatste stukje van een woord. Meer niet. Het mag best als een visuele oefening worden gemaakt, al blijven de kinderen de woorden verklanken en dit bijna steeds met verlengde klankwaarde om het uitluisteren te vergemakkelijken.

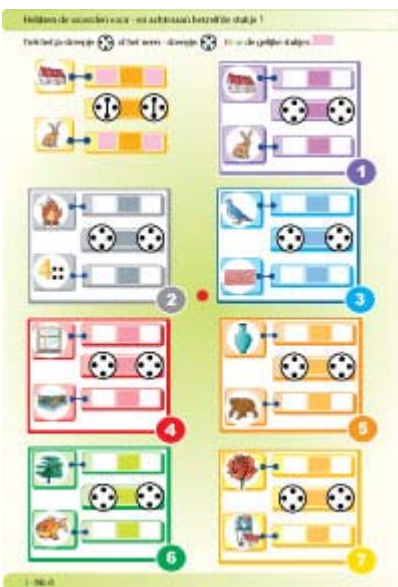
Blz. 4. Hebben de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

Dit werkblad geeft woordparen met al dan niet een gelijk begin- en eindstukje. Je hoort het als je de woorden traag en afgemeten uitspreekt, je ziet het eveneens aan de lettertekens. Kinderen zijn met die werkwijze al erg vertrouwd door alle oefeningen op eind- en beginrijm in de boekjes 1 en 2. Het enige verschil: nu moet je helemaal vooraan én ook achteraan het woord bekijken en beluisteren. Kinderen ontdekken geleidelijk de drie stukjes in de woordparen. Een ‘huis’ is helemaal geen ‘haas’, toch zijn beide woorden voor- en achteraan aan elkaar gelijk. Maar helemaal middenin is er een verschil. Dat juist kunnen benoemen hoeft nog niet, maar hiermee is ontdekt dat er een derde stukje is, en het krijgt vanaf nu heel wat aandacht. Gelijke woordstukjes worden ingekleurd.

Blz. 5. Hebben beide woorden voor- en achteraan een stukje gelijk?

Dit speelblad bevat dezelfde oefeningen als het werkblad 4, nu echter netjes rond de draaischijf geschikt. Kinderen kijken spelend na of hun oefeningen op werkblad 4 met de passende ja- of neen- streepjes ingevuld werden. De gelijke woordstukjes worden ingekleurd. Dit is niet zomaar een tijdverdrijf, het geeft wel de mogelijkheid om alle werk even te laten bezinken. Geef toe, woorden op hun gelijkenissen en verschillen beluisteren en bekijken is voor beginnende lezertjes een bezigheid die heel wat volgehouden aandacht vraagt, en niet alle volwassenen geven zich rekenschap van de vele moeilijkheden die bij het leren lezen moeten overwonnen worden. Bij dit inkleuren blijven kinderen op hun tempo de woorden luidop herhalen terwijl ze zichzelf nauwgezet beluisteren.

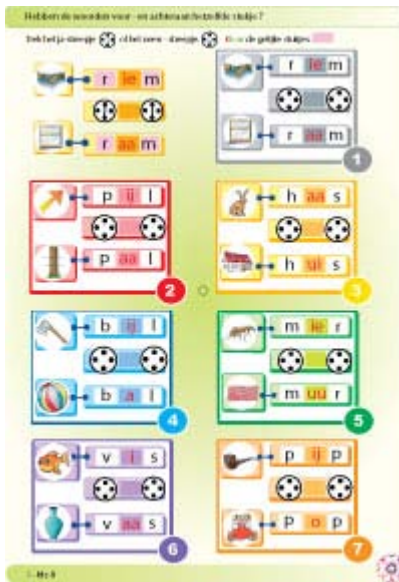
Blz. 6. Hebben de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

Dit werkblad is analoog aan werkblad 4, met dit verschil dat de gedrukte woorden nu weggelaten zijn. Je kan de oefeningen nu niet meer visueel maken, je kan het niet meer 'zien'. Je zal dus de woordparen traag moeten uitspreken en jezelf (of anderen) hierbij nauwgezet beluisteren. We willen ook dit luisteren beklemtonen, want later komen oefeningen waarbij het zien van gelijkenissen aan het horen van gelijkenissen moet gekoppeld worden. Alleen zo kan je de code kraken die in de taal verborgen zit. Valt het wat moeilijk uit? Geen nood, je mag steeds afkijken van een vorig werkblad, hier dus werkblad 4, waar de woorden wel gedrukt staan. Zoals reeds gezegd, juist kunnen afkijken is ook een vorm van vergelijken. Onze beginnende lezertjes hebben recht op 'hun tijd' en er komen nog zoveel gelegenheden om het echt te begrijpen.

Blz. 7. Hebben beide woorden voor- en achteraan een stukje gelijk?

Ook op dit speelblad kunnen de kinderen nagaan of ze hun werkblad (blz. 6) met de passende ja- of neen - streepjes hebben ingevuld. De gelijke woorddeeltjes worden ook hier ingekleurd, wat, zoals gezegd, onze beginnende lezertjes enige tijd geeft om het in hun tempo te verwerken. Het is boeiend om te merken hoe dit inkleuren echt niet in stilte kan, maar hierbij telkens weer de woordparen afgemeten en traag worden uitgesproken, en dat zo de gelijkenissen en verschillen worden ontdekt. Geleidelijk lukken ze er steeds beter in om de afzonderlijke letters te herkennen, ja zelfs alle deeltjes waaruit een woord bestaat in de juiste volgorde achter elkaar te zeggen: "In 'huis' hoor je 'h', 'ui' en 's', in 'haas' hoor je 'h', 'aa' en 's'".

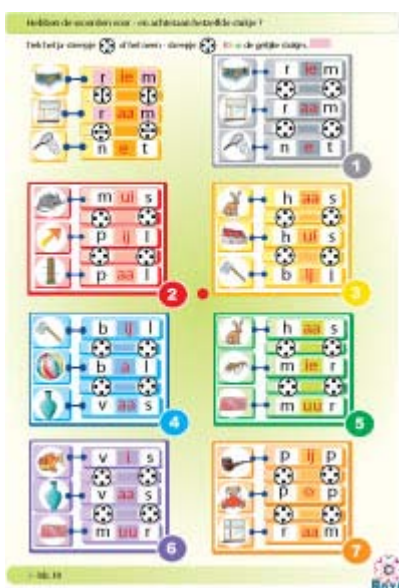
Blz. 8. Hebber de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

Kinderen ontdekken geleidelijk dat alle woordparen op dit werkblad een gelijk begin- en eindstukje hebben. Er is geen totale gelijkenis, en er is evenmin een totaal verschil. Wel analogie: gelijkenis én verschil. En daaruit kan je iets leren. Je leert dat verschillende woorden, want een 'riem' is nu eenmaal geen 'raam', in hun naam toch een beetje hetzelfde klinken, maar ook een beetje anders. En dat zet je nauwgezet aan het luisteren, én aan het kijken. En zo ontdek je op een speelse wijze de drie stukjes in de woordparen: het gelijke stukje vooraan, het verschillende stukje in het midden, en nog een gelijk stukje achteraan. Moeilijk? Na al het voorgaande lukt het hoe langer hoe beter en begrijp je als kind hoe het lezen en het schrijven in elkaar zit.

Blz. 9. Draai het gelijke stukje in de beide woorden.

Als je in twee woordparen met een gelijk begin- en eindstukje vraagt om het gemeenschappelijke stukje te draaien, dan is dat eigenlijk met bijzonder veel nadruk - weer eens - vertellen dat er inderdaad dezelfde stukjes zijn. Kinderen blijven hun woorden verklanken, bekijken en vergelijken en dit bij herhaling. En dat maakt dat het telkens heel wat duidelijker wordt. Hoe langer hoe meer worden ze vertrouwd met het uitluisteren van woorden, met het ontdekken van de stukjes erin. Met een groeiende zelfzekerheid zeggen ze achter elkaar de stukjes waaruit een woord bestaat. Leuk toch dat leren lezen zo vlot kan gaan. Ook hier worden de gelijke woordstukjes ingekleurd. Ofschoon de kinderen de opdrachten niet kunnen lezen, zien ze bijna steeds wat er gegeven en wat er gevraagd is.

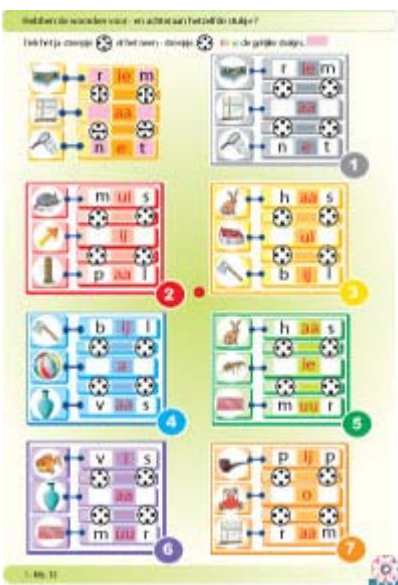
Blz. 10. Hebber de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

Alle rijmende woordparen van blz. 8 komen ook hier weer voor, met het enkele verschil dat er een woord aan toegevoegd is dat geen gelijk begin- en eindstukje heeft. Kinderen vullen de passende 'ja'- of 'neen'- streepjes in. Omdat in het voorbeeld 'riem' en 'raam' een gelijk begin- en eindstukje hebben, komen er tussen de beide woorden twee ja- streepjes. Omdat 'raam' en 'net' dat niet hebben, komen tussen de beide woorden twee 'neen' - streepjes. Dit werkblad is een voorbereiding op werkblad 12, waar in het tweede woord telkens het begin- en eindstukje ontbreekt. Nog wat moeilijk voor een enkeling? Kinderen mogen weer afkijken van hun vorige werkblad (blz. 8). Gelijke woorddelen worden ook hier ingekleurd.

Blz. 11. Draai de ontbrekende prent.

Dit speelblad is analoog aan het vorige (blz. 9). Kinderen zijn er dus al erg vertrouwd mee. Moest op blz. 9 het gelijke woorddeeltje gedraaid worden - waarbij je heel goed naar de letters moest kijken - dan is dit speelblad een blad waarbij je heel goed moet luisteren hoe de verschillende woorden voor- en achteraan klinken. In oef. 1 zijn woord en prent 'riem' gegeven, plus een woord dat kinderen nog niet kunnen lezen. Ze zien evenwel dat het hetzelfde begin- en eindstukje heeft als het woord 'riem'. En ligt de schijf in haar juiste stand, dan zie je doorheen de gaten ervan slechts de prenten 'bal', 'raam' en 'huis'. En na het vergelijkend uitluisteren van 'riem - bal', 'riem - raam' en 'riem - huis' komt enkel 'raam' in aanmerking. Daarom draai je dit laatste prentje 'raam' tot bij je oefening. De gelijke stukjes worden ingekleurd.

Blz. 12. Hebben de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

Zoals aangekondigd is dit werkblad analoog aan werkblad 10, met het enige verschil dat het begin- en eindstukje in elk tweede woord is weggelaten. In het voorbeeld zijn woord en prent 'riem' en 'net' gegeven, samen met de prent 'raam' en een onvolledig woord. Gevraagd is welke woorddelen ontbreken. Omdat 'raam' en 'net' geen gelijkenis hebben, mag wat in 'raam' ontbreekt niet van 'net' worden afgekeken. Omdat je bij het vergelijkend uitluisteren van 'riem' en 'raam' wel een gelijk begin- en eindstukje hoort, kun je wat in 'raam' ontbreekt, van 'riem' afkijken. Wat je kan beredeneren, hoeft niet vanbuiten te leren. De gelijke woorddeeltjes worden ingekleurd.

Blz. 13. Draai wat ontbreekt.

Weer is er heel wat analogie tussen dit speelblad en de vorige speelbladen 11 en 9. Het gaat om dezelfde woordparen, nu moet evenwel een woorddeel met eenzelfde begin- en eindstukje worden gedraaid. Kinderen geraken meer en meer vertrouwd met hun woorden en woorddeeltjes en geleidelijk lukt het hen inderdaad om de gelijke stukjes, en zelfs de verschillende stukjes te benoemen. Fier komen ze het je vertellen: "Riem" en 'raam' beginnen beiden met 'r' en eindigen op 'm'. Maar in 'riem' hoor je 'ie' in het midden, in 'raam' hoor je 'aa'. En eens de losse letters ontdekt worden, zoeken ze naar nieuwe woorden die ook een stukje gelijkenis en verschil vertonen met gegeven woorden. Leuk is dat. De gelijke woorddeeltjes worden ingekleurd.

Blz. 14. Hebbon de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

In het voorbeeld zijn prent en woord 'riem' gegeven, de prenten 'raam' en 'net' samen met een tweede woord. De kinderen kunnen dit woord niet lezen maar merken dat het hetzelfde begin- en eindstukje heeft als het woord 'riem'. Daarom mogen de 'ja' - streepjes worden ingevuld. Na vergelijkend uitluisteren van 'riem - net' en 'riem - raam' komt enkel dit laatste in aanmerking. Daarom mag de verbinding getrokken worden tussen prent en woord 'raam'.

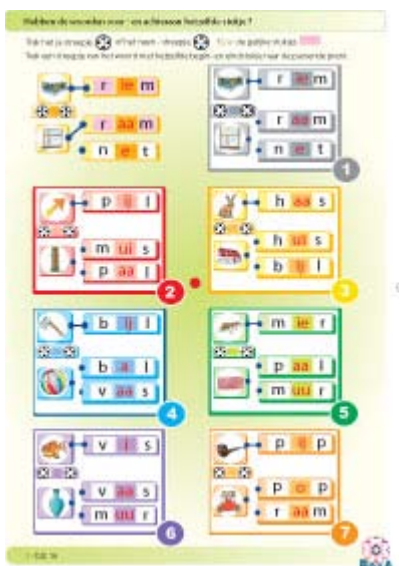
Het is zowat een primitieve vorm van lezen. De gelijke beginrijmen worden ingekleurd.

Blz. 15. Draai de ontbrekende prent.

Deze bladzijde bevat alle rijmende prenten van de vorige blz. 14 en is analoog aan de speelbladen 9, 11, en 13. Die analogie maakt dat de kinderen bijna steeds zien wat gegeven en gevraagd is, zodat er nog nauwelijks enige toelichting bij de opgave nodig is.

Lag de klemtoon bij het speelblad 13 op het zien van gelijkenissen in de woorddeeltjes, hier ligt deze op het horen van gelijkenissen in de uitgesproken woorden. In de eerste oefening moet een woord gezocht worden met een zelfde begin- en eindstukje als 'riem'. Ligt de draaischijf in de juiste stand dan moet er uit zeven prenten gekozen worden. Het is een herhalen van speelblad 11, maar gezien er nu uit meer prenten moet gekozen worden, is dit iets moeilijker.

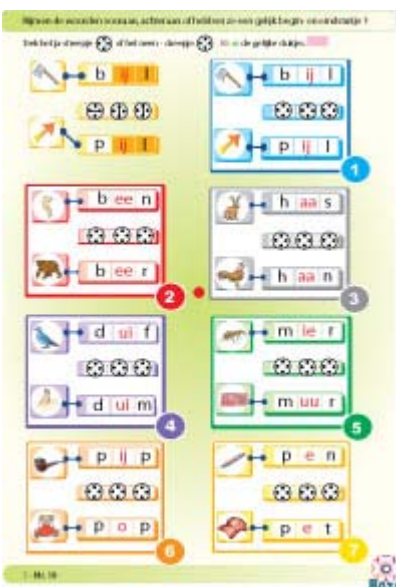
Blz. 16. Hebbon de woorden voor- en achteraan hetzelfde stukje?

Men ziet weer de analogie met werkblad 14. Nu moet er echter niet gekozen worden uit twee prenten, wel uit twee woorden. Gegeven in het voorbeeld zijn prent en woord 'riem' samen met de woorden 'raam' en 'net'. Eveneens gegeven is de prent 'raam'. De kinderen kunnen de woorden 'raam' en 'net' niet lezen. Ze zien evenwel aan het ingevulde 'ja' - zegel tussen de beide prenten 'riem' en 'raam' dat het een gelijk begin- en eindstukje betreft. Dus moet ook het gedrukte woord hetzelfde begin- en eindstukje hebben als het gedrukte woord 'riem'. Dan komt enkel het woord 'raam' in aanmerking, niet 'net'. Prent en woord 'raam' worden met elkaar verbonden. De gelijke woorddeeltjes worden ingekleurd.

Blz. 17. Draai het juiste woord.

Dit speelblad is analoog aan de speelbladen 9, 11, 13 en 15. Het zijn juist deze analogieën die maken dat kinderen geen grote denkstappen hoeven te maken en dat heel wat zichzelf uitwijst. Alles wat het materiaal uit zichzelf kan ‘vertellen’ hoeft niet door de begeleider of begeleidster worden voorgezegd. Het is aan de kinderen om zoveel mogelijk zelf ontdekkingen te doen. Men stelt overigens vast dat kinderen hoe langer hoe minder komen vragen en dat ze in de vele analogieën gemakkelijk hun weg vinden. Iets wat hen ook enorm motiveert. Analoog als bij speelblad 13 draaien de kinderen telkens wat ontbreekt. Dat is hier evenwel geen woorddeel meer, maar het hele woord. De gelijke woorddeeltjes worden ingekleurd.

Blz. 18. Rijmen de woorden vooraan, achteraan of hebben ze een gelijk begin- en eindstukje?

Gegeven zijn twee prenten met telkens het bijpassende woord. Gevraagd is om de ja- of neen- streepjes in te vullen. De woordparen hebben een gelijk eindrijm, een gelijk beginrijm of een gelijk begin- en eindstukje. Kinderen maken deze werkbladen nu spelenderwijs en met een groeiend zelfvertrouwen. Ze vullen de ja- en neen-streepjes in en verklanken - meestal zonder veel moeite - de afzonderlijke ‘lettertjes’ in de diverse woorden. De gelijke woorddeeltjes worden ingekleurd.

Blz. 19. Draai het gelijke stukje in de beide woorden.

Dit speelblad is analoog aan werkblad 18. Kinderen bekijken de woordparen, vullen de ja- of neen streepjes in, en draaien wat hetzelfde is:

Op een speelse wijze leren lezen, met het rotaspel!

Kraak de taalcode,
door woorden met elkaar te vergelijken.
Voor kinderen uit de laatste kleuterklas en het eerste leerjaar

Handleiding bij Kraak de taalcode. boekje 3 van 5

het
beginrijm,
het
eindrijm, of
het begin-
en
eindstukje.
Omdat 'pijl'
en 'bijl' een
gelijk
eindrijm
hebben
wordt
vooraan een
neen-
streepje, in
het midden
en achteraan
een ja-
streepje
gezet. Het
gelijke
woorddeel
'ijl' wordt
gedraaid.
De gelijke
woorddeeltjes
worden
ingekleurd.
En hiermee
hebben onze
beginnende
lezertjes de
geledingen
in de
woorden
ontdekt en
lukt het hen
aardig om
deze te
'hakken' en
te plakken';
ze te
ontleden in
hun
samenstelde
delen.
Ook kunnen
ze met deze
delen
opnieuw het
hele woord
samenstellen.
Hier en

daar zijn
reeds enige
'letters' echt
gekend. Dat
verschilt
echter van
kind tot
kind. In de
boekjes 4 en
5 volgen
nog heel
wat
gevarieerde
oefeningen
hierop.